

Přehled o příslušnosti Bílého dvora:

- 1230 - 1410 k Ostrému
1410 - 1512 vazalské sídlo, rytířská tvrz
1512 - 1576 část benešovského panství
1576 - 1580 část Benešova a Červeného dvora
1580 - 1586 patří k benešovskému dolnímu zámku a od velikonoce
1586 - 1634 k Červenému dvoru,
1634 k panství Horní zámek Benešov
1820 dne 13.3. prodej Florianu Ringelovi
1853 dne 27.4. Ignaz Ringel syn
1883 dne 3.1. August Neumann z D. Habartic
1898 dne 14.3. Josef Schubert ze Žandova
1927 - 1945 Friedrich Schubert

Bílý dvůr za svého rozkvětu č.p. 57 přebudovaný Josefem Schubertem viz 1898 a dále na hospodu.

Stál mezi č.p. 171 (dnes J. Vítková) a č.p. 167 (M. Pospíšil)

Po válce hospoda nebyla obnovena a budova chátrala. Od roku 1964 se začala postupně rozebírat a ke zplanýrování zbytků silných obvodových zdí a sklepů došlo v roce 1975.

Na snímku z pohřbu Anny Němcové z č.p. 89 1954 lze vzadu mimo hřbitov vidět č.p. 171 (viz Jos. Pokorný) a budovu Bílého dvora č.p. 57 a dále č.p. 167 Jos. Pospíšila.

PL

Bílý dvůr v Horních Habarticích (Emil Neder, Jedlka)

Každé větší panství obsahovalo kdysi menší množství len, které byly členům nižší šlechty zpřízněným, dlouholetým správcům a nebo ostatním oblíbencům k užívání dány.

Majitelé takovýchto vazalských statků měli za povinnost ve ve válečných dobách, rytířských hrách, slavnostních cestách a pod. státi svému lennímu pánovi po boku a tím zvýšit jeho význam.

Kupující léna musel mít povolení majitele panství a jemu také složil přísahu věrnosti.

Nejdéle se udržely takovéto poměry na Frýdlantsku.

V ostatních severních Čechách se objevují v 15. století úplně samostatné statky vykoupením.

Ještě v 16. století se připomínalo, že to či ono rytířské sídlo kdysi mělo lenní povinnost avšak pro Děčínskou a Benešovskou oblast velmi vzácně.

Část len připadla konečně kmenovému panství stejně zpět. K posléze zmíněnému druhu patří též "Bílý dvůr" v Horních Habarticích, který před časy byl lénem panství Ostrého (Schafferstein).

L.P. 1381 byly Horní Habartice pod Janem III. z Michaloviců na Ostrém.

Protože 4. října t.r. založila obec pro kostel oltář svatého Kříže a sv. Kateřiny.

Město věnovalo na to trvalou dávku tím, že museli vyplatit potřebnému zemskému pánu peněz a to 110 kop grošů v hotovosti, pročež Jan přislíbil dávat na oltář 10 kop grošů ročně.

Tato dávka patřila na 1/2 léno t.j. 30 jochů polí

"In villa nostra Ebersdorf superiori" (vesnice na Habartice).

V našem místě H. Habartic ležel 1/2 lán).

Tento grund tvoří nenejvýš pravděpodobně jádro pozdějšího Bílého dvora.

Jan z Michaloviců prohlašuje také 14. 3. 1403, že pro oltář sv. Kateřiny dluží 5 kop roční činže a jeho majetný nástupce Hynek Berka z Dubé a z Hohensteinu na Ostrém nechal rozšířit tuto nadaci 20. 4. 1409 a církevním úřadem potvrdit.

Teprve po roce 1409 mohly H. Habartice v důsledku prodeje se státi vazalním majetkem.

Samostatnost neměla dlouhé trvání, neboť Titulní list v roce 1468 založené soudní knihy pro panství Benešov vyjmenovává vedle Ovesné, Dobrné, D. Habartic a Brložce též H. Habartice. Poslední ovšem přeškrtnutý a sice pravděpodobně stejným inkoustem. Příčina vymazání se dá jen vytušit.

Kryštof a Zikmund z Wartemberku na Děčíně, Ostrém a Benešově dali v té době na Bílý dvůr jako léno svému služebníkově Petrovi ze Schöfeldu.

Muselo jít asi o skutečné události - údaje o roce chybí.

Bílý dvůr zůstal od roku 1495 částí panství Benešova.

V roce 1546 nechal Bedřich ze Salhausenu ještě dnes stojící panský dvůr vystavět a s tím i nové stavby dvora.

Poplužní dvůr pravděpodobně vyhořel.

Při dělení Salhausenského majetku v roce 1562 připadly H. Habartice Janu ze Salhausenu.

Po jeho smrti 23. 10. 1576 Volfovi ze Salhausenu, který tento majetek na velikonoce 1586 se šest let předtím zakoupeným rytířským sídlem Markvartice a tím později nazývaným Červeným dvorem.

K panství patřily obce: H. Habartice, Markvartice, Huntířov, Brložec, St. Oleška, Nová Oleška, část Veselé, rybářský domek v Ulgersdorfu a statek v Rilhenbergu.

Volf zemřel 24. 2. 1589, poručníkem jeho dětí byl jeho bratr Antonín ze Salhausenu.

Vedle toho se často objevuje, obzvláště od roku 1601 Volfova vdova Marie z Dubé, od roku 1605 syn Volfa ze Salhausenu, od kterého roku 1608 přešlo panství na Jana Bedřicha z Oppersdorfu. Dále bylo oppersdorfské panství zkonfiskováno a v roce 1623 prodáno Otovi Jindřichu z Vartemberka.

Smrt jmenovaného byla podrobně popisována v selském povstání 1625 v Markvarticích.

H. Habartice se v době konfiskace považovaly ještě za statek - majetek což je zřejmé z listin.

Další majitel panství Červeného dvora hrabě Zikmund z Volfštátu prodal 21. 10. 1631 panství hraběti Janu Zikmundovi z Thunu, v jehož rodině od těch dob zůstal i Bílý dvůr.

Od roku 1646 byla uživatelkou Benešova a Červeného dvora vdova hraběnka Margareta.

Při rozdělování pozůstalosti 27. 8. 1684 jsou H. Habartice odděleny od Červeného dvora a opět připadly k Benešovu.

Spojení s Červeným dvorem trvalo tudíž 98 let.

Přehled by tudíž byl:

od rok 1230 následovalo určení k Ostrému, mezi léty 1410 až 1495 jako vazalské sídlo dědičná část majetku panství Benešov, od roku 1586 do roku 1684 při Červeném dvoře a konečně opět jako součást Benešova.

Bílý dvůr zahrnuje 88 ha - 153 jochů luk a polí, asi 96 ha lesů. Celkem 319 jochů, což je 1/4 ze 726,05 ha dnešního otevřeného území H. Habartic.

Vrchnost měla na Bílém dvoře 1 šafáře, 2 čeledíny a dalších 8 sloužících.

Dcery a synové hospodářů byli povinnováni vždy odsloužit 1 rok za statku. Když toto nechtěli tak se mohli vykoupit složením 2 kop grošů.

Výběr mladých lidí se konal vždy 2. února.

Děvčata se nesměla vdávat dříve, nežli odsloužila rok na statku.

Proto o služebnictvo nouze nebyla.

Šafářova žena nebo nejstarší děvečka byly zároveň kuchařkami.

Petr ze Schönfeldu

Tentýž se objevuje 1471 jako rozhodčí v Kamenici.

Ve čtvrtek po Tibury sv. mučedníka, 14. 4. 1478 je " Petr ze Schönfeldu usedlý v Habarticích ", svědectví ve dvou listinách privilegií Zikmunda z Vartemberku pro město Děčín.

Šlegelova kronika z Benešova říká:

roku 1483 byly položeny základy ke kůru zde, Petr ze Schönfeldu zde, dále 8. 4. kolem roku 1495 Petr ze Schönfeldu zemřel.

Jeho syn Jiří ze Schönfeldu je v následujících letech několikrát jmenován jako pán z Markvartic - Rotenhofu. H. Habartice a Bílý dvůr on pravděpodobně nikdy nevlastnil, nebo jej musel jako léno Benešovu - Ostrému odstoupit, protože 19. 7. 1515 přešlo jeho příslušenství na Jana ze Salhausenu.

Když z důvodu moru 1496 mnoho vesnic z části zpustlo, byl dvůr připojením několika pustých selských statků zvětšen. Proto přiznala vrchnost v roce 1654, aby z poplužního dvora v H. Habarticích ročně benešovskému faráři byly odevzdávány 2 korce žita, 2 korce ovsa a 2 x 50 grošů peněz.

Mezi Petrem ze Schönfeldu posledním rytířem na Bílém dvoře a sedláky v H. Habarticích panovaly dobré poměry. Na smrtelném loži ležíc nechal majitel poddané svolat. Poděkoval jim za jejich věrnost a zeptal se, zda mají nějaké přání, že jim je splnit chtěl. Po krátké poradě dostavili se nejstarší obce se žádostí, aby je zbavil těžce zatěžujícího obilního desátku na věčné časy. Rytíř usmívaje se řekl svému písaři: tvrdý obilní desátek pšenice, žita a ječmene že jim chce odpustit avšak ovec musí i do budoucna jeho následníkům odevzdávat. A tak to zůstalo až do střídání naturálních dávek v roce 1851.

Nový pán nechal jednoho dne svými zaměstnanci vyměřit vrchnostenský les (Bereinem). Při této příležitosti bylo sedlákům níže Bílého dvora zpochybněno jejich pradávná vlastnictví lesa a připsáno pánům. Nikdo se nesnažil odporovat, ale když se komise přiblížila k hranici hospodářství č.p. 71 šel jim naproti tehdejší sedlák s mohutnou sekerou. Zvolal hřmícím hlasem: Dále ne, kdo vztáhne ruku na můj majetek, tomu seknu tak, jako nyní zatínám sekyru do kmene! Úředníci s hrůzou ustoupili a neměli odvahu ve vyměřování pokračovat. Tím zůstal les v majetku sedláka č.p. 71, ale i nížeji položeným hospodářům. Tato zpráva byla zapsána na papír již v roce 1718 a vyplňuje se ještě dnes ve vesnici téměř ve stejném slovosledu.

Pro čeled poskytovalo panství různé deputáty jako obilí, luštěniny, sýr, pivo, dřevo atd., ale žádné peníze. Jenom šafář dostával vedle deputátu 1/7 z výnosu chovu ovcí a drůbeže. To průměrně obnášelo ročně 60 - 85 florenů. Vypomáhal si ale jiným způsobem k vyšším příjmům při prodeji perí, vajících a p.

Šafáři byli často utiskovateli robotujících sedláků, zahradníků a domkařů. O nesčetných stížnostech by se mohly napsat tlusté knihy. Vrchnostenský úřad stál často na straně šafáře, ale netrpěl již např. v roce 1662 bití některého z robotujících.

O stavu zvířectva na Bílém dvoře tenkrát jmenovaném Habartický zámeček máme od roku 1650 přesné záznamy. Např. 1711 na sv. Martina: 1 býk, 6 volů, 27 krav, 11 telat, 35 ks drůbeže, 4 krocani, 4 kachny, 4 husy a 19 slepic.

Při zapisování do daňového katastru 1713 oznámil úřad, že hornohabartický statek má 148 strichů polí střední kvality, 18 strichů horší bonity, 54 strichů (Trisch), 10 leželo ladem, 8 luk, 36 fůr sena, 17 a 1/4 fůr otavy, 64 provazců lesa, 2/4 chmelové zahrady a 3/4 sadu.

Názvy pozemků: U Wustungu se zámečkem, U napajedla, Za křízem, Za českým Matzem, U černého rybníčka, Nevěstina louka, U cihlové stodoly, Turecké pole, Špitálské pole, Černorybníčná pastvina, Mlýnská.

Dvůr byl obehnán zdí, která byla zakryta 4 kopami šindelů. I zámeček často potřeboval vylepšení. Tenkrát bylo v H. Habartících 21 sedláků, 15 zahradníků, 55 domkařů. Se dvorem tudíž 92 domů a 559 obyvatel.

Mezi domkaři jsou vyjmenováni: 2 brusiči nůžek, 1 krejčí, 1 řešetář, 1 cestovní prodavač, 1 obchodník s plátnem, 1 vařič piva, 1 zedník a 1 obchodník s obilím.

Vrchnost prodávala z bezprostřední blízkosti obce nacházející se pozemky jako stavební parcely.

Roku 1772 stála č.p. 54, 55, 58 a 60.

Na č.p. 58 lpěl t.zv. "Pamětní peníz ročně 30 krejcarů", který měl původ v nadaci z roku 1512.

O dvou velkých dvorních bránách byla poslední zmínka v roce 1776, když bylo prováděno jejich podklenutí.

Prodej parcel trval i nadále až do roku 1818, takže tímto způsobem bylo 21 obyvatelům předáno 11 jochů (323 Klafter).

Zmírněním roboty v roce 1781 a zrušení poddanství a jiné Josefské reformy zvýšily vlastní režii na statcích. Proto vrchnost přikročila k jejich pronajímání.

Dne 18. 8. 1784 se toto stalo i s Bílým dvorem.

Okamžitě se přihlásilo 36 zájemců, kteří dohromady zaplatili 518 ZL, 33 krejc. a 3 PF.

Ke zbývajícím 23 korcům se přihlásili 31. 8. rovněž nájemci. Tento pronájem měl trvat 18 let, ale nakonec bylo sjednáno období kratší.

Druhý pronájem trval od 1. 10. 1794 do 30. 9. 1802.

Tentokrát bylo zapsáno 60 nájemců.

Bylo zde i pojmenování nových pozemků-niv jako Eichleite, U kaple, Na Striemu, Burnova louka, Brautschova louka, Olšová louka - Olšina, Horní žleb, Na Tirtenu a Wustung.

Dvorní budovy pomalu chátraly. Východně od panského domu č.p. 57 stály stáje a jižně stodoly.

V červnu 1807 požádal sedlák Kryštof Philipp pro svého syna Jana Jiřího o stavební parcelu tam, kde stála stodola.

Již 23. 2. 1801 vyjádřil nájemce dvora Jan Michal Mühle přání, aby mu vrchnost na splátky přenechala ovčín, ale úřad toto odmítl.

Od Mühleho pochází ještě jedna žádost z 28. 6. 1793, ve které prosí o odpuštění úroků z dluhů a o laskavé posečkání.

Hrabě napsal: S ohledem k nepřátelskému násilí v roce 1778 a způsobenou škodu, že mu zbytek úroků 79 ZL, 53 krejc. zcela odpouští.

Mühlen zastával v době Pruského vpádu do naší obce v srpnu 1778 službu s farářem na Bílém dvoře. Nepřítel mu uloupil zásoby mouky, sena, několik kusů dobytka, vozy, peníze na hotovosti a obilí.

Dne 13. 12. 1804 povolil hrabě prodej inventáře Bílého dvora s výjimkou kamenného koryta.

Aby se nemusely pokrývat výlohy na stavby, žádal hraběcí úředník Josef Veselý v Praze již 16. 4. 1804 " Kvůli prodeji střech a krovů habartického statku " od benešovského hospodářského úřadu přesnou žádost.

Úředník Vincenz Oser odpověděl, že chtějí postupovat jako u Rilkenbergu, kde střecha a krovky připadly tomu, kdo více nabídl. Tak se i stalo.

Z důvodu nepřestávajícího deště v červenci a srpnu 1805 hrozilo zřícení zdiva připraveného o střechy.

Hospodářský úřad se obával, že obyvatelé postupně odvozí lepší stavební kámen a doporučil 1. 9. 1805 stržení zdiva a prodej kamene.

Potom co se šafář Mühlen roku 1802 odstěhoval do svého domu ve St. Olešce, bydlel zde za 6 ZL ročního nájmu jistý František Löbel ještě po devět let.

Podivný názor na nájem mělo 10 domkařů, kteří 17. 12. 1794 od Bílého dvora převzalo pozemky a za tyto po 24 letech náhle nechtělo platit nájem. Považovali polnosti za své vlastnictví a poslali Litoměřickému úřadu 7 stránek prosebné psaní, aby jim pomohl k vlastnictví uvedených polností.

Výmluvně jim toto bylo zamítnuto.

Pole byla 12. 9. 1818 znovu pronajata.

Ovčín, kde ještě v dubnu 1777 bylo 226 ovcí přešel 29. 3. 1805 na soukromého majitele.

Někdejší zámeček zůstal nejdéle vrchnostenským vlastnictvím, protože teprve 13. 3. 1820 dražbou za 308 ZL, 26 dní roboty a 5 ZL ročního úroku přešel na obyvatele z Horních Habartic Floriana Ringela jako kupce.

Jeho syn a následovník Ignác Ringel zde od 27. 4. 1853.

Vypráví se o něm, že byl vyjímečný jedlík a touto vlastností byl věhlasný. Říká se, že např. k nasycení knedlíky se spotřebovala 1/8 mouky (kolem 4 kg). Obývací místnost byla zároveň i kozím chlívkem a vnitřek se podobal komínu. Nakonec se stal žebrákem.

Dalším majitelem zámečku se stal August Neumann z D. Habartic z č.p. 10, který zaplatil za zpusťšenou budovu 3. 1. 1883 jen 400 ZL.

Od 14. 3. 1898 má stará rytířská tvrz nového hospodáře J. Schuberta ze Žandova.

Ten zde zřídil hostinec s důstojným vybavením a provedl různá vylepšení. Nad vstupními dveřmi byla umístěna deska s nápisem " Vystavěno 1546 ".

Zvláštní události na Bílém dvoře a v obci H. Habartice jsou podrobněji popsány v dalších statích pozdější ročenky.